

แผนพัฒนาการเกษตรตำบลโคกสะอาด
อำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

จัดทำโดย

นายกฤษฎา สาทองขาว
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยชัย
อำเภอห้วยชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญรูป

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

๑

๑.๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

๑

๑.๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

๒

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๓

๑.๒.๑ สภาพพื้นที่

๓

๑.๒.๒ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

๓

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

๔

๑.๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ ฤดูกาล สถิติปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ

๔

๑.๓.๒ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง

๕

๑.๔ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑๑

๑.๔.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

๑๑

๑.๔.๒ ประเพณีและวัฒนธรรม

๑๗

๑.๔.๓ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

๒๐

๑.๕ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

๒๑

๑.๕.๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาค

๒๑

เกษตร อุตสาหกรรม ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลห้วยชัยพัฒนา	๒๒
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล	๒๒
๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่	๒๔
๒.๒ การวิเคราะห์ SWOT	๒๗
๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix	๒๘
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล	๓๐
๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๓๑
๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๓๔
๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๓๗
๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์	๔๐
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	๒
ตารางที่ ๒ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	๑๑
ตารางที่ ๓ ปฏิทินการปลูกข้าว	๒๔
ตารางที่ ๔ การวิเคราะห์ SWOT	๒๗
ตารางที่ ๕ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลโคกสะอาด อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	๒๘

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ ชุมดินในเขตตำบลโคกสะอาด	๕
ภาพที่ ๔ เส้นทางคมนาคม	๕
ภาพที่ ๕ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๒
ภาพที่ ๖ ระดับความเหมาะสมในการปลูกข้าว	๑๔

บทที่ ๑

ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

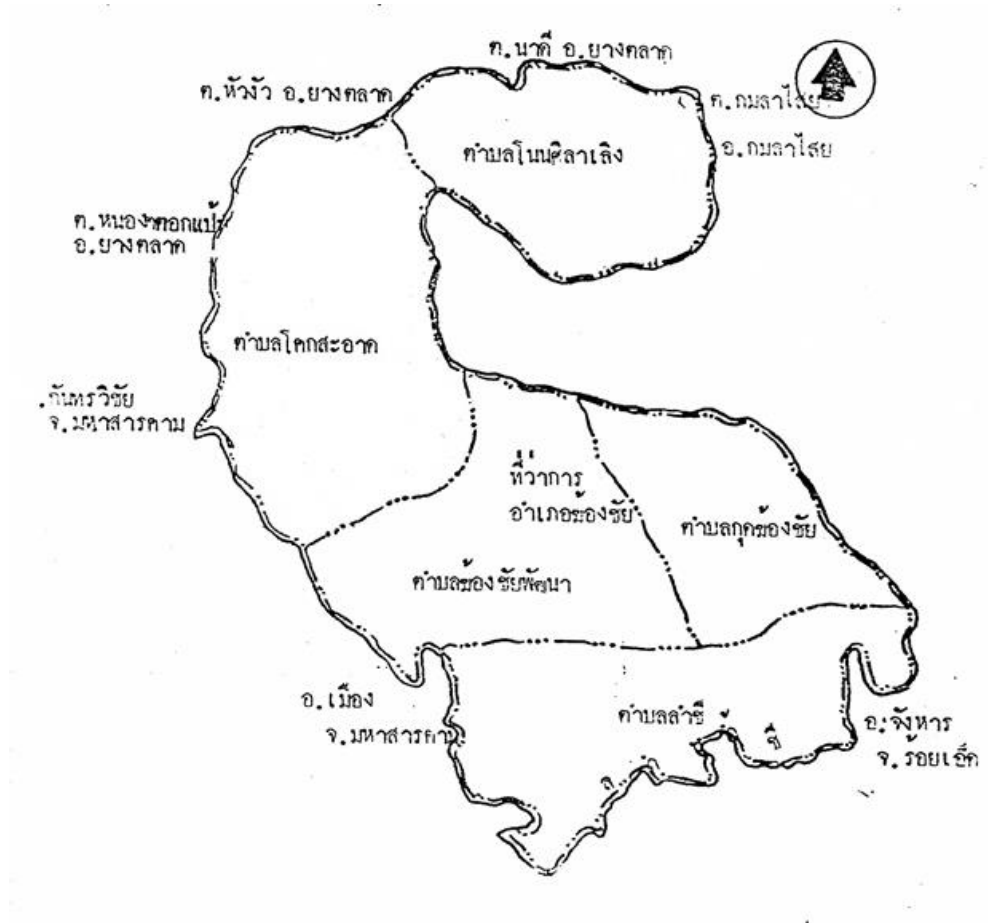
ตำบลโคกสะอาด ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของอำเภอมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ของตำบลทั้งหมดประมาณ ๒๑,๘๘๔ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลห้วยวัง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

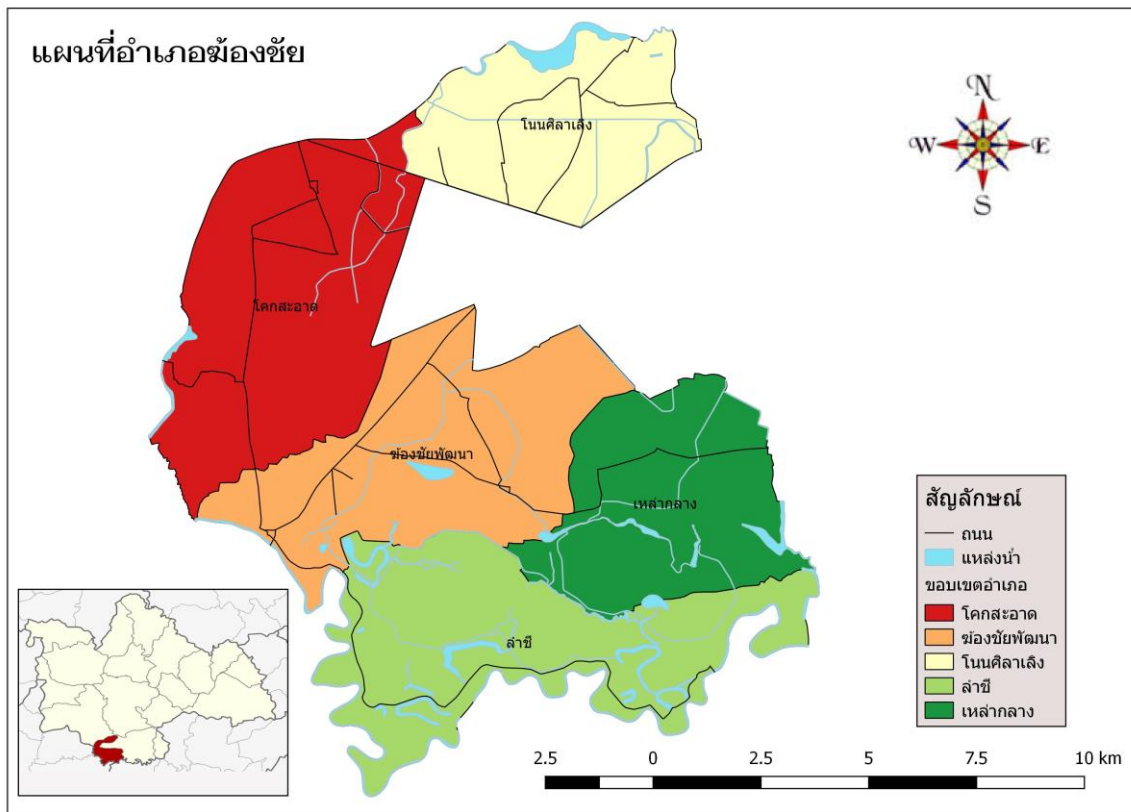
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเมืองชัยพัฒนา อำเภอมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลตำบลหนองแปน อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด

ที่ตั้งอำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

๑.๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง

ตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๒ หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในการปกครองของเทศบาลตำบลหนองชัยพัฒนา (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งเขตการปกครองของตำบลหนองชัยพัฒนา อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อผู้นำหมู่บ้าน	เบอร์โทรศัพท์	หมายเหตุ
๑	บ้านโนนชัย	นายพงศกร นาถมทอง	๐๖๔๒๔๘๐๗๙๗	ผู้ใหญ่บ้าน
๒	บ้านสะอาด	นายพัฒนาการ ประทุมทิพย์	๐๘๔๔๒๘๑๓๓๐	ผู้ใหญ่บ้าน
๓	บ้านหนองบัว	นางวินิตย์ ภูผาสี	๐๘๑-๓๒๐๓๒๒๖	ผู้ใหญ่บ้าน
๔	บ้านหนองเม็ก	นายวันชนะ นาถมทอง	๐๘๑๒๖๑๘๖๘๙	ผู้ใหญ่บ้าน
๕	บ้านโคกประสิทธิ์	นายเดช ชินเกตุ	๐๘๗๙๔๙๓๓๖๑	ผู้ใหญ่บ้าน
๖	บ้านดอนข่า	นายสมัย บรรพแก้ว	๐๙๘๖๓๒๕๘๓๙	ผู้ใหญ่บ้าน
๗	บ้านน้อย	นายสาคร สุวิเศษ	๐๖๑๒๑๙๘๐๓๑	ผู้ใหญ่บ้าน
๘	บ้านหนองมะทอ	นายหนูกัน ไชยโคก	๐๘๐๗๖๑๗๓๔๓	กำนัน
๙	บ้านหนองเรือ	นางลือเลิศ พลสูง	๐๖๑๑๒๑๑๓๙๖	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๐	บ้านโคกประสิทธิ์	นางสังวร คำรังสี	๐๘๗๒๕๕๑๗๓๓	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๑	บ้านหนองบัว	นายเรืองยศ ภูเกตุ	๐๘๒๘๕๕๔๗๒๘	ผู้ใหญ่บ้าน
๑๒	บ้านโคกประสิทธิ์	นายสมาน นาถมทอง	๐๘๑๙๔๐๙๖๕๖	ผู้ใหญ่บ้าน

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอหนองชัย กรมการปกครอง (ปี ๖๖)

๑.๒ สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลโคกสะอาด มีลักษณะเป็นที่ราบและเป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความสูงเฉลี่ย 140 เมตร ประมาณ 42.53 ไร่ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นที่ทำนา ทำไร่ ไร่นาสวนผสม อยู่ในเขตชลประทานลำปาว ประมาณ 2,700 ไร่ พื้นที่รับน้ำจากสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 500 ไร่ อาศัยน้ำฝน ประมาณ 18,700 ไร่ ที่ดอนประมาณ 20 % ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น

พื้นที่ป่า

ตำบลโคกสะอาด เป็นตำบลที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเหมาะสมในการเพาะปลูกข้าว สภาพพื้นที่ป่าไม้ในเขตตำบลโคกสะอาดจึงเป็นป่าไม้ตามหัวไร่ปลายนาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการปลูกสร้างสวนป่าตามที่สาธารณะประโยชน์ของตำบล ต้นไม้ที่ปลูก ได้แก่ ต้นกระถินณรงค์ ส่วนสภาพป่าตามหัวไร่ปลายนาต้นไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นต้น ตะบัก ขางนา สะแบงหลวง เป็นต้น

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ

อุณหภูมิของตำบลโคกสะอาด เฉลี่ยทั้งปีสูงสุด 35.24 องศาเซลเซียส และเฉลี่ยต่ำสุด 18.47 องศาเซลเซียส สำหรับเดือนที่มีอุณหภูมิสูงสุด คือ เดือนเมษายนอุณหภูมิ 35.24 องศาเซลเซียส ส่วนเดือนที่อุณหภูมิต่ำสุด คือ เดือนมกราคมอุณหภูมิ 18.47 องศาเซลเซียส

๑.๓.๒ แหล่งน้ำและปริมาณในรอบปี / ปริมาณน้ำฝน

แหล่งน้ำธรรมชาติ ตำบลโคกสะอาด มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีความสำคัญกับเกษตรกรอยู่ 26 แห่งและแหล่งที่มีความสำคัญต่อการเพาะปลูกของเกษตรกร คือ

1.1 กุดไผ่จ่อ อยู่ทางทิศตะวันตกของตำบล เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกรในด้านการเกษตร อุปโภคและบริโภค

1.2 หนองเม็ก

1.3 หนองมะทอ

1.4 หนองบัว

1.5 หนองสาม

1.6 หนองบ้านโคก

1.7 หนองจี

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ประปาหมู่บ้าน บ่อน้ำตื้น บ่อบาดาล ที่ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการปลูกพืชผัก นอกจากนี้ยังมีคลองส่งน้ำของโครงการชลประทานลำปาวที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ตำบล ซึ่งเกษตรกรใช้ประโยชน์ในการเกษตรตลอดปี ตำบลลำซิ่นมีพื้นที่ที่สามารถรับน้ำชลประทานได้คิดเป็น ร้อยละ 95 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

แผนที่แหล่งน้ำ

ปริมาณน้ำฝน

จากสถิติน้ำฝนจากสถานีอุตุนิยมวิทยาอำเภอกมลาไสยจากปี 2546-2551 พบว่า มีปริมาณฝนตกเฉลี่ยทั้งปี 1,265.37 มิลลิเมตร โดยเดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีปริมาณฝนตกมากที่สุด เฉลี่ย ประมาณ 1,848 มิลลิเมตร และเดือนที่มีปริมาณฝนตกน้อยที่สุดคือเดือนมกราคม เฉลี่ย 10.00 มิลลิเมตร ระยะที่ฝนทิ้งช่วงได้แก่ ปลายเดือนมิถุนายน ถึง ต้นเดือนกรกฎาคม จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ย 107 วัน / ปี

กลุ่มชุดดิน ความเหมาะสมของดินและคุณภาพดิน

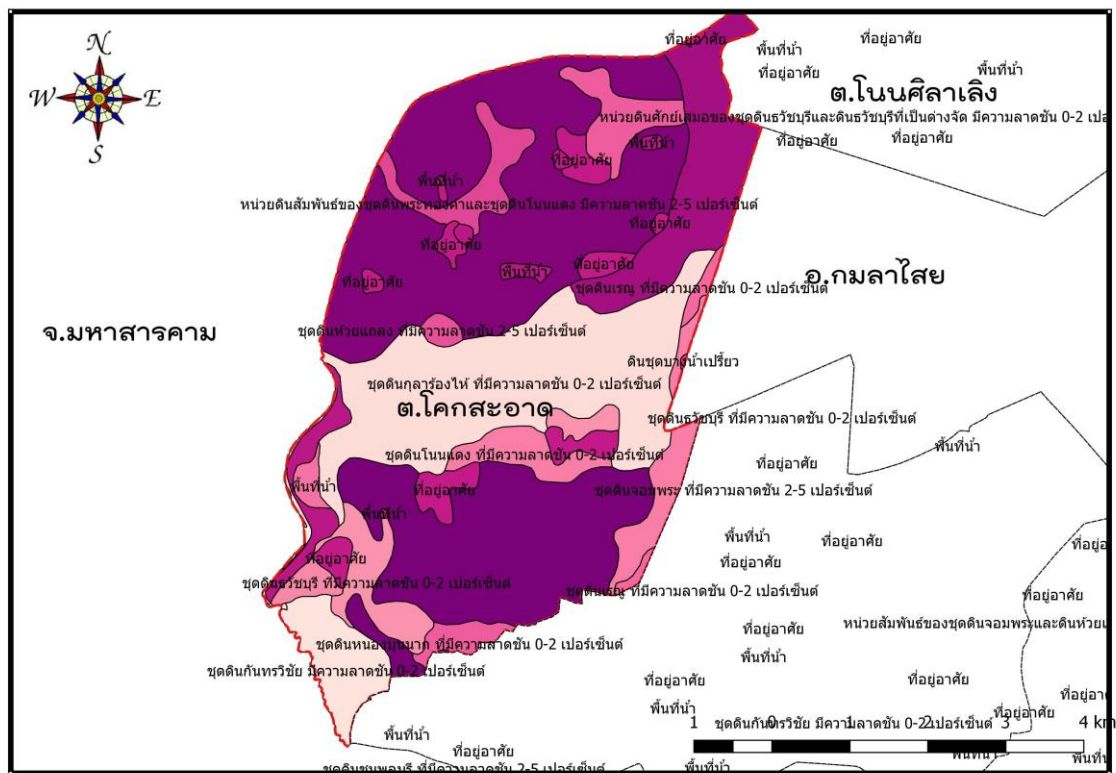
ประกอบด้วยกลุ่มชุดดินดังต่อไปนี้

กลุ่มชุดดินที่ 6 ได้แก่ ชุดดิน บางนรา (Ba) เชียงราย (Cr) แกล้ง (Kl) คลองขุด (Kut) มโนรมย์ (Mn) สุไหงโกทก (GK) นครพนม (Nn) พะวง (Paw) ปากท่อ (Pth)

ลักษณะสำคัญของดิน เนื้อดินเป็นดินเหนียว ดินบนมีสีเทาแก่ ดินล่างมีสีน้ำตาลอ่อน หรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดงตลอดชั้นดิน บางแห่งมีสีเทาอ่อนหรือก้อนสารเคมีพวกเหล็กและแมงกานีสปะปนอยู่ด้วย กลุ่มดินนี้เกิดจากพวกตะกอนลำนํ้าเป็นดินลึกมากมีการระบายน้ำเลว พบในพื้นที่ราบหรือค่อนข้างราบตามชายฝั่งทะเล พื้นที่น้ำท่วมถึง ลานตะกอนลำนํ้าระดับตําน้ำแข็ง 30-50 ซม. นาน 3-5 เดือน ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ หรือค่อนข้างต่ำ pH 4.5-5.5 เป็นกลุ่มดินที่พบมาก รองจากกลุ่มชุดดินที่ 17 ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 30% ของพื้นที่ตำบล บริเวณที่พบ บ้านโนนชัย หมู่ที่ 1

กลุ่มชุดดินที่ 40 B ได้แก่ ชุดดิน ชุมพวง (Cpg) หุบกระพง (Hg) เขาพลอง (Kpg) สันป่าตอง (Sp) ยางตลาด (Yl)

ลักษณะสำคัญของดิน เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนปนทราย ดินมีสีน้ำตาลอ่อน สีเหลืองหรือแดง บางแห่งอาจพบจุดประสีน้ำตาลในดินชั้นล่าง เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำหรือจากการสลายตัวผุพังของหินเนื้อหยาบ พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบจนถึงพื้นที่ลาดเชิงเขา ส่วนใหญ่มีความลาดชันประมาณ 2-20 % และบางแห่งมีความลาดชันประมาณ 20-35 % เป็นดินลึกมีการระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า 1 เมตรตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า pH 4.5-5.5 เป็นกลุ่มดินที่ปรากฏกระจายเป็นจุด ๆ ในตำบล บริเวณที่พบ หมู่ที่ 2,3,4,5,10,11,12 ปัจจุบันเป็นที่สาธารณะประโยชน์ของตำบล

แผนที่ชุดดิน

สาธารณูปโภค

ตำบลโกสุมพิสัยเป็นตำบลที่มีการพัฒนาในด้านสาธารณูปโภค โดยทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน เริ่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 จนถึงปัจจุบันส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรพอสมควร

กล่าวคือเกษตรกร มีการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้นส่งผลต่อการเป็นหนี้สินมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ภายในตำบลโคกสะอาดยังมีการใช้น้ำประปาในการอุปโภคบริโภคทุกหมู่บ้าน ประปาหมู่บ้านมีทั้งหมด 7 แห่ง และภายในตำบลมีตู้โทรศัพท์สาธารณะบริการ จำนวน 7 แห่ง ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ นอกจากนี้มีตู้บริการสาธารณะแล้วยังมีโทรศัพท์ส่วนบุคคลใช้ที่บ้านเรือนอีก ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านของเกษตรกรที่มีอาชีพในทางค้าขายด้วย

สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

วัดพุทธ	จำนวน	12 วัด
โรงเรียนระดับประถมศึกษา	จำนวน	5 โรงเรียน
สถานีอนามัย	จำนวน	2 แห่ง
ที่ทำการ อบต.	จำนวน	1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน	8 แห่ง
ศาลากลางบ้าน	จำนวน	12 แห่ง
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน	จำนวน	12 แห่ง
หอกระจายข่าว	จำนวน	12 แห่ง
ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล	จำนวน	1 แห่ง
ร้านค้าในตำบล	จำนวน	34 ร้าน
โรงสีข้าว	จำนวน	13 โรง

ภัยธรรมชาติ

ตำบลโคกสะอาดเป็นตำบลที่มีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบลุ่มใกล้แหล่งน้ำ และมักประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ในบริเวณพื้นที่ ประมาณ 4,674 ไร่ ซึ่งมีผลกระทบต่อเกษตรกรที่มีพื้นที่ในบริเวณดังกล่าวพอสมควรเกษตรกรบางรายประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากเป็นประจำทุกปี

ข้อมูลชีวภาพ

พันธุ์พืชที่ปลูก / พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ

พืชเศรษฐกิจ ที่ปลูกในตำบล โคกสะอาด มีดังนี้

ข้าวนาปี พันธุ์ข้าวนาปีที่เกษตรกรตำบลนิยมปลูกมี 2 พันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ข้าวเหนียว กข 6, พันธุ์ที่ปลูกจำนวน พันธุ์ข้าวเจ้าขาวดอกมะลิ 105 คิดเป็นร้อยละ 100.00

ข้าวนาปรัง จำแนกตามครีวเรือนที่ปลูกข้าวนาปรัง ในตำบลลำชี พบว่าพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ กข 49 กข 22 กข 61 คิดเป็นร้อยละ 100.00

มันสำปะหลัง จำแนกตามครีวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าพันธุ์ของ 72 เกษตรศาสตร์

ถั่วลิสง จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าพันธุ์ถั่วลิสงที่มีการปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ไทนาน 9 ขอนแก่น 6 คิดเป็นร้อยละ 100.00

ข้าวโพดหวาน จำแนกตามคร่าวเรือนที่เกษตรกรที่ปลูกในตำบล พบว่าพันธุ์ที่ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่พันธุ์ชูปเปอร์สวีท ข้าวโพดข้าวเหนียว คิดเป็นร้อยละ 100

มะม่วง จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบล พบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ แก้ว เขียวเสวย หนองแซง น้ำดอกไม้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

มะพร้าว จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบล พบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริมคิดเป็นร้อยละ 100.00

ผักกาด จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริมคิดเป็นร้อยละ 100.00

พริก จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 50.00 และปลูกพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 50.00

หอมแดง จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์พื้นเมืองคิดเป็นร้อยละ 100.00

หอมแบ่ง จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบล พบว่าเกษตรกรปลูกพันธุ์ส่งเสริมคิดเป็นร้อยละ 100.00

พันธุ์สัตว์เศรษฐกิจ

โคเนื้อ จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลพบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ โคขุนลูกผสมพันธุ์บาร์มัน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 50.00

กระบือ จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบล พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 100.00

สุกร จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบล พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์ลาสไวท์ และพันธุ์แลนด์ส คิดเป็นร้อยละ 75.00 และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 25.00

เป็ดเนื้อ จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบล พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ เป็ดเทศ คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเลี้ยงพันธุ์พื้นเมือง คิดเป็นร้อยละ 50.00

เป็ดไข่ จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบล พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ส่งเสริม ได้แก่ พันธุ์กากิแคมเบล คิดเป็นร้อยละ 100.00

ไก่พื้นเมืองและลูกผสม จำแนกตามคร่าวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบล พบว่าเกษตรกรเลี้ยงพันธุ์ ส่งเสริม คิดเป็นร้อยละ 100.00

การเลี้ยงปลา จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงปลาในตำบลพบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงปลากินพืช ได้แก่ ปลานิล ปลาไน และปลาตะเพียน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และเลี้ยงปลากินเนื้อ ได้แก่ ปลาดุก คิดเป็นร้อยละ 30.00

ระบบการผลิต

เกษตรกรในตำบลผลิตข้าวเป็นพืชหลักเนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่รับน้ำโครงการชลประทานลำปาว คิดเป็นร้อยละ 96.00 จึงมีระบบการผลิตข้าวปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ปลูกข้าวนาปี ในฤดูฝนโดยอาศัยน้ำฝนและน้ำจากโครงการชลประทานและปลูกข้าวนาปรัง และพืชฤดูแล้ง เช่น ถั่วลิสง, ข้าวโพดหวาน หลังเก็บเกี่ยวข้าวนาปีในส่วนของปลูกข้าวนาปรังในแต่ละปีเกษตรกรจะปลูกมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณการส่งน้ำของโครงการลำปาว การผลิตพืชของเกษตรกรเป็นลักษณะการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนของการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรและการเลี้ยงปลา เกษตรกรมีการเลี้ยงตลอดทั้งปีโดยการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติและให้อาหารสมทบ

เทคโนโลยีการผลิตพืช / สัตว์

ข้าวนาปี จำแนกตามครัวเรือนที่ปลูกข้าวนาปีในตำบลพบว่า เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการเพิ่มผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 93.33 และไม่ใช้ปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 1.00 ส่วนการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตข้าว คิดเป็นร้อยละ 73.00 และไม่ใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 25.33 ตามลำดับ พื้นที่ปลูกข้าวนาปี เฉลี่ย 12.93 ไร่ / ครัวเรือน ผลผลิตรวม 6,413.53 กก. / ครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 495.69 กก. / ไร่

ข้าวนาปรัง จำแนกตามครัวเรือนที่ปลูกข้าวนาปรังในตำบลพบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 88.00และไม่ใช้ปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 1.33 ส่วนในด้านการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 59.00 และไม่ใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 30.33 พื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง เฉลี่ย 9.82 ไร่ / ครัวเรือน ผลผลิตรวม 5,133.45 กก. / ครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 522.75 กก. / ไร่

ข้าวโพดหวาน จำแนกตามครัวเรือนที่ปลูกข้าวโพดหวานในตำบล พบว่า เกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 100.00 ด้านการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่ใช้สารเคมี คิดเป็น ร้อยละ 50.00 พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 0.62 ไร่ / ครัวเรือน ผลผลิตรวม 250.00 กก./ ครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 400 กก. / ไร่

มะม่วง จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกมะม่วงในตำบล พบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยในการเพิ่มผลผลิต คิดเป็น ร้อยละ 72.00ไม่ใช้ คิดเป็นร้อยละ 28.00 และมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 32.00 และไม่ใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 68.00 พื้นที่ปลูก เฉลี่ย 1.43 ไร่/ครัวเรือน ผลผลิตรวม 90.00 กก./ครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 62.66 กก/ไร่

มันลำปะหลัง จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบล พบว่าเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิต คิดเป็นร้อยละ 100.00พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 2.51 ไร่/ครัวเรือน ผลผลิตรวม 9000 กก./ครัวเรือน ผลผลิตเฉลี่ย 4000 กก./ไร่

การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจในตำบล

โคเนื้อ จำแนกตามครัวเรือนที่เลี้ยงโคเนื้อในตำบล พบว่า เกษตรกรมีการทำวัคซีนในการป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย คิดเป็นร้อยละ 33.33 และไม่มีการทำวัคซีน คิดเป็น ร้อยละ 66.66 ไม่มีการเก็บถนอมอาหารหยาบในรูปหญ้าแห้ง หญ้าหมัก หรือฟางปรงแต่ง คิดเป็นร้อยละ 100.00 และไม่มีการใช้อาหารข้นเลี้ยงโค คิดเป็นร้อยละ 100.00

สุกร จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงสุกรในตำบล พบว่าเกษตรกรมีการทำวัคซีนเพื่อป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยด้วยตนเอง คิดเป็น ร้อยละ 100.00 อาหารข้นที่เลี้ยงได้จากการผสมเอง คิดเป็นร้อยละ 50.00 และอาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีการแยกโรงเรือนของสุกรแต่ละขนาด คิดเป็นร้อยละ 50.00 และไม่มีการแยก คิดเป็นร้อยละ 50.00

เป็ดเนื้อ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงเป็ดเนื้อในตำบล พบว่าเกษตรกรมีระบบการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย คิดเป็นร้อยละ 87.50 และเลี้ยงแบบขังคอก คิดเป็นร้อยละ 12.50 อาหารที่ใช้เลี้ยงเป็นอาหารข้นที่ได้จากการผสมเอง คิดเป็นร้อยละ 37.50และอาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 62.50 การทำวัคซีน คิดเป็นร้อยละ 37.50 และไม่ทำวัคซีน คิดเป็นร้อยละ 62.50 ผู้ทำวัคซีนได้แก่ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 50.00และผู้อื่นทำให้คิดเป็นร้อยละ 50.00

เป็ดไข่ จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงเป็ดเนื้อในตำบล พบว่าเกษตรกรมีระบบการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย คิดเป็นร้อยละ 70.00 เลี้ยงแบบขังคอก คิดเป็นร้อยละ 20.00 และเลี้ยงแบบปล่อย คิดเป็นร้อยละ 10.00 อาหารที่ใช้เลี้ยงเป็นอาหารข้นที่ได้จากการผสมเอง คิดเป็นร้อยละ 70.00 และอาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 20.00 ไม่ใช้อาหารข้น คิดเป็นร้อยละ 10.00

ไก่พื้นเมืองและลูกผสม จำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่เลี้ยงในตำบลลำชีพบว่า มีระบบการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย คิดเป็นร้อยละ 66.46 เลี้ยงแบบขังคอก คิดเป็นร้อยละ 1.79 และเลี้ยงแบบปล่อย คิดเป็นร้อยละ 31.73 อาหารที่ใช้เลี้ยงเป็นอาหารข้นที่ได้จากการผสมเอง คิดเป็นร้อยละ 25.74 และอาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 8.38 ไม่ใช้อาหารข้น คิดเป็นร้อยละ 65.86 มีการทำวัคซีน คิดเป็นร้อยละ 32.33 ไม่ทำวัคซีน คิดเป็นร้อยละ 67.66 ทำวัคซีนด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 18.56และให้ผู้อื่นทำให้คิดเป็นร้อยละ 13.77

การเลี้ยงปลา

ปลานิล/ใน/ตะเพียน จำแนกตามครัวเรือนที่เลี้ยงในตำบล พบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงปลาแบบเตรียมบ่อ คิดเป็นร้อยละ 40.00 และไม่มีการเตรียมบ่อ คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีการให้อาหาร คิดเป็นร้อยละ

80.00และ ไม่มีการให้อาหาร คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนอาหารที่ให้ให้แก่อาหารพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 80.00 อาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 20.00 ไม่มีการใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 100.00

ปลาอุก จำแนกตามครัวเรือนที่เลี้ยงในตำบล พบว่า เกษตรกรมีการเลี้ยงปลาแบบเตรียมบ่อ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และ มีการให้อาหาร คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนอาหารที่ให้ให้แก่ อาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีการใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 100.0

ปฏิทินการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์,ประมงของเกษตรกรตำบลโคกสะอาด

อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ปี 2566

ช่วงเดือน	หมายเหตุ												
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	
ข้าวนาปี						←						→	นาดี 10 % นาหวาน 90 %
						←						→	
ข้าวนาปรัง	←			→									
มันสำปะหลัง						←		→					
ข้าวโพดหวาน						←		→					
พืชผักต่าง ๆ	←											→	
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	←											→	
การเลี้ยงสัตว์													
- โค - กระบือ	←											→	
- สุกร	←											→	
- สัตว์ปีก	←											→	
- ประมง	←											→	

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลโคกสะอาด , 2566

ปริมาณผลผลิต

ข้าวนาปี พื้นที่ปลูก 16,427 ไร่ เฉลี่ย 23.64 ไร่ / ครัวเรือน ผลผลิตรวม 8,624,175 กก.

ผลผลิตเฉลี่ย 650 กก./ไร่

ข้าวนาปรัง พื้นที่ปลูก 9,747 ไร่ เฉลี่ย 14.02 ไร่ / ครัวเรือน ผลผลิตรวม 5,848,200 กก.

ผลผลิตเฉลี่ย 950 กก./ไร่

๑.๔ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๔.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

ขนาดการถือครองที่ดิน

(1) สูงสุด	100	ไร่ / ครัวเรือน
(2) ต่ำสุด	2	ไร่ / ครัวเรือน
(3) เฉลี่ย	21.55	ไร่ / ครัวเรือน

สิทธิ์ในที่ดินทำกิน

พื้นที่ทำกินของตำบล มีเอกสารสิทธิ์ เป็น นส3ก. และ โฉนด นส4.จ คิดเป็นร้อยละ80.00

จำนวนแรงงาน

จำนวนสมาชิก	เฉลี่ย 5 คน / ครั้วเรือน
จำนวนแรงงานในภาคเกษตร	เฉลี่ย 3 คน / ครั้วเรือน
จำนวนแรงงานนอกภาคเกษตร	เฉลี่ย 1 คน / ครั้วเรือน

รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ในภาคเกษตร พบมากที่สุดเฉลี่ยในช่วง 30,000-39,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 22.66 รองลงมาได้แก่ เฉลี่ยในช่วง 20,000-29,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 22.66 และรายได้เฉลี่ยในช่วง 40,000-49,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 20.33 ตามลำดับส่วนรายได้พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง มากกว่า 200,000 บาท / ครัวเรือน/ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.33

****หมายเหตุ** รายได้เฉพาะเป็นเงินสด ส่วนที่เก็บไว้ บริโภค ข้าวพันธุ์ และอื่นๆ ไม่ได้นำมา คิดเป็นมูลค่า

รายได้นอกภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายได้เฉลี่ยในช่วง 20,000-29,999 บาท /ครัวเรือน /ปี คิดเป็นร้อยละ 27.66 รองลงมาได้แก่รายได้เฉลี่ยในช่วง 30,000-39,000 บาท / ครัวเรือน /ปี คิดเป็นร้อยละ 20.66 และรายได้เฉลี่ยในช่วง 10,000-19,999 บาท / ครัวเรือน /ปี คิดเป็นร้อยละ 13.33 ตามลำดับ และรายได้ที่พบน้อยที่สุดเฉลี่ยในช่วง 150,000-200,000 บาท /ครัวเรือน /ปี คิดเป็นร้อยละ 0.33

รายจ่ายในภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง 10,000-19,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 53.55 รองลงมาได้แก่รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง 20,000-29,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 46.45

รายจ่ายนอกภาคเกษตร พบสูงที่สุดได้แก่ รายจ่ายในช่วง 30,000-39,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมาได้แก่รายจ่ายเฉลี่ยในช่วง 150,000-200,000 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 37.45 และรายจ่ายที่พบน้อยสุดเฉลี่ยในช่วง 10,000-19,999 บาท / ครัวเรือน / ปี คิดเป็นร้อยละ 1.30

เป้าหมายของการทำฟาร์ม

การปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ในตำบล มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ

การปลูกข้าวนาปี เกษตรกรมีเป้าหมายการปลูกเพื่อบริโภคคิดเป็นร้อยละ 50.00 และจำหน่ายเป็นรายได้บางส่วน 50.00

การปลูกข้าวนาปรัง เกษตรกรมีเป้าหมายของการปลูกเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การปลูกข้าวโพดหวาน เกษตรกรมีเป้าหมายการปลูกเพื่อบริโภคคิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 50.00

มะม่วง เป้าหมายของการปลูกเพื่อบริโภคคิดเป็นร้อยละ 50.00 และเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้คิดเป็นร้อยละ 50.00

มันสำปะหลัง เป้าหมายของการปลูกเพื่อจำหน่ายจำแนกตามครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกในตำบลพบว่าพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 100

โคเนื้อ เป้าหมายการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

กระบือ เป้าหมายของการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

สุกร เป้าหมายของการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 100.00

สัตว์ปีก เป้าหมายของการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 75.00 และเพื่อบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.00

ปลา เป้าหมายของการเลี้ยงเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ คิดเป็นร้อยละ 50.00 และเลี้ยงเพื่อจำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 50.00

เทคนิควิธีการผลิต

ข้าวนาปี

การเตรียมดิน ไถ 2 ครั้ง ได้แก่ ไถแปรและไถตะ โดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

การตกกล้า ประมาณปลายเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน หลังจากไถเคาะดินไว้ก่อน เมื่อมีฝนตกลงมาหรือมีน้ำชลประทานก็จะทำการไถครั้งที่ 2 จากนั้นคราดเพื่อปรับระดับดิน ทำเทือกแล้วจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ 1 คืน หุ้ม 2 คืน) นำมาหว่านในอัตรา 5-7 กก./ไร่ เมื่ออายุกล้าได้ 25-30 วันจึงจะถอนไปปักดำ

การปักดำ การเตรียมแปลงปักดำทำเหมือนแปลงตกกล้า เมื่อต้นกล้าพร้อมที่จะปักดำก็จะถอนกล้าในขณะเดียวกันจะทำการไถคราดครั้งที่ 2 และนำต้นกล้าที่ถอนไว้มาปักดำทันที

สำหรับนาหว่านน้ำตม เกษตรกรจะเตรียมดินโดยการไถเคาะ ไถแปร คราด มอบ (ปรับระดับดินหรือทำเทือก) แล้วจึงนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ 1 คืน หุ้ม 2 คืน) นำมาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ 10-15 กก./ไร่ โดยทั่วไปในฤดูฝนเกษตรกรนิยมทำนาดำ คิดเป็นร้อยละ 70.00 และนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ 30.00

การดูแลรักษา เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว สูตร 16-16-8, 16-20-0 และสูตร 46-0-0, 21-0-0 ประมาณ 25-30 กก./ไร่ ระยะเวลาที่ใช้มี 2 ช่วง ได้แก่ หลังการปักดำข้าวและระยะข้าวตั้งท้องใช้ไนโตรเจน 10-12 กก./ไร่ มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดการระบาดของศัตรูข้าว ซึ่งได้แก่ หอยเชอรี่ หนู และแมลงศัตรูข้าวที่ระบาด และบางหมู่บ้านมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดวัชพืชในนาข้าวด้วย

การเก็บเกี่ยว ก่อนข้าวจะครบอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 10-15 วันเกษตรกรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนา และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ 50.00

ข้าวนาปรัง

การเตรียมดิน เริ่มหว่านข้าวนาปรังตั้งแต่ช่วงปลายเดือนธันวาคม โดยเผาตอซังข้าวปีเดียวก่อนหน้านั้นจึงไถเคาะ ไขน้ำเข้านาขังไว้ประมาณ 3-5 วัน จึงไถแปรและคราดเพื่อทำเทือกแล้วระบายน้ำออก

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรนำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำ 2 คืนและหุ้ม 1 คืนแล้วนำไปหว่านในแปลงนา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 15-20 กก./ไร่

การดูแลรักษา หลังหว่านข้าวได้ 5 วัน จะเริ่มเปิดน้ำเข้าแปลงนาที่ละน้อยจนปริมาณน้ำพอเหมาะจึงปิดน้ำไว้เมื่อต้นข้าวอายุได้ประมาณ 20 วันหลังหว่าน เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 หรือสูตร 16-16-8 หว่านในอัตรา 20-30 กก./ไร่ หลังจากนั้นพอลำข้าวอายุได้ ประมาณ 45-50 วันใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 อีก อัตรา 20-25 กก./ไร่ มีการดูแลรักษาระดับน้ำให้พอเหมาะกับการเจริญเติบโตของข้าว อยู่เสมอ สำหรับโรคแมลงศัตรูข้าวที่พบการระบาดได้แก่ หอยเชอรี่ หนู หนอนกอ เพลี้ยกระโดดและวัชพืช เกษตรกรป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ 80.00

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปรังประมาณกลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ 24.00 และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ 76.00 ส่วนการนวดใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ 100.00 และเมื่อนวดเสร็จเกษตรกรนำไปขายที่แหล่งรับซื้อทันที

ข้าวโพดหวาน

การเตรียมดิน ไถเตรียมดินแล้งยกร่องปลูก ระยะปลูก ประมาณ 75x75 เซนติเมตร และใส่ ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 รองกันหลุม

การปลูก หยอดเมล็ดพันธุ์ หลุมละ 3-5 เมล็ด เมื่องอกแล้วถอนแยกให้เหลือ 2 ต้น /หลุม

การดูแลรักษา กำจัดวัชพืชหลังออกแล้ว 7-10 วัน โดยใช้จอบคายหญ้าทำพร้อมกับใส่ปุ๋ยเคมี ใส่ ในอัตรา 20-25 กก./ไร่และให้น้ำทุกๆ 7-10 วัน ส่วนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรจะทำเมื่อมีการ ระบาดเท่านั้น

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุได้ 75 วัน

หม่อนไหม มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตามหัวไร่ปลายนา ไม่มีแปลงหม่อนรวม พันธุ์ที่ใช้ปลูก เป็นพันธุ์พื้นเมือง

สัตว์ใช้งาน เครื่องจักรกลการเกษตรและปัจจัยการผลิต

ในสภาพการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรตำบลลำชีในปัจจุบันไม่นิยมใช้แรงงานสัตว์ส่วน ใหญ่มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร จากการจำแนกครุเรือนเกษตรกรที่ใช้เครื่องจักรกลในตำบลลำชี พบว่ามีการใช้ คิดเป็นร้อยละ 97.00 และไม่ได้ใช้คิดเป็นร้อยละ 3.00 เครื่องจักรกลที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ รถ ไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ 94.66 รองลงมา ได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ คิดเป็นร้อยละ 52.66 รถกระบะเล็ก คิด เป็นร้อยละ 39.00 และรถแทรกเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ ส่วนการใช้เครื่องจักรกลเฉพาะพืช มากที่สุด ได้แก่ เครื่องนวดข้าว คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมา ได้แก่ เครื่องเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ 38.66 และเครื่องพ่นยา คิดเป็นร้อยละ 4.66 ตามลำดับ

แหล่งสินเชื่อเพื่อการเกษตร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร คิดเป็นร้อยละ 77.33 รองลงมา กู้จากกองทุนหมู่บ้านและเพื่อนบ้าน/ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 10.66 ธนาคารพาณิชย์และพ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 6.00 และ 0.33 ตามลำดับ

ต้นทุนการผลิต

ในการผลิตพืชเศรษฐกิจของตำบลลำชี ส่วนใหญ่แล้วการปลูกพืช เกษตรกรมีการลงทุนทุก ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ขั้นตอนของเมล็ดพันธุ์ไปจนถึงการขนส่งผลผลิตจากไร่นาสู่ผู้จ้างหรือแหล่ง จำหน่าย เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตพืชแต่ละชนิดดังนี้

ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย (บาท/ไร่)

ต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจ ปี 2566

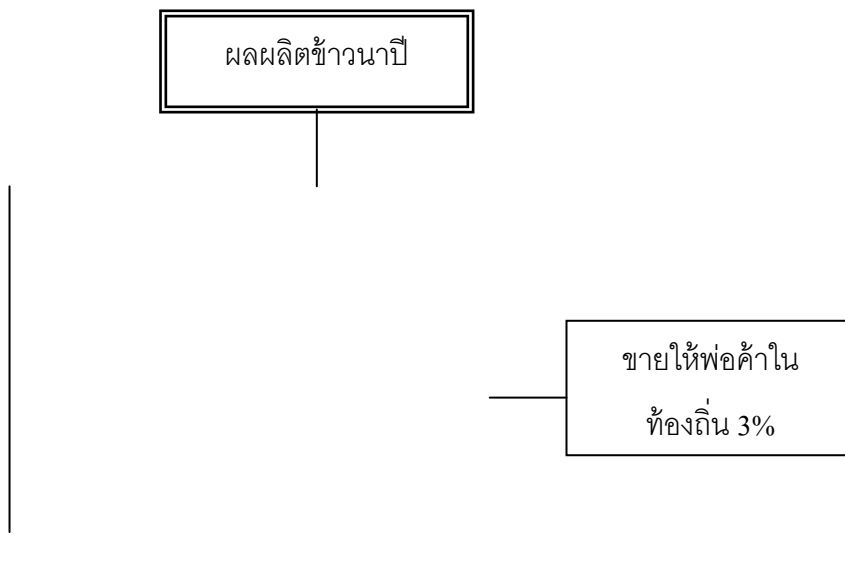
รายการ	ข้าวนปี	ข้าวนาปรัง	ถั่วลิสง	ข้าวโพดหวาน	ไม้ผล
ค่าเตรียมดิน	500	550	200	350	200
ค่าเมล็ดพันธุ์	300	300	500	300	625
ค่าปุ๋ยเคมี	500	1000	250	50	450
ค่าจ้างปลูก	800	100	-	-	-
ค่าค่ากำจัดวัชพืช/สารเคมี	60	200	350	150	100
ค่าเก็บเกี่ยว	550	560	400	-	-
ค่านวด	60	-	60	-	-
ค่าขนส่ง	50	50	-	-	-
รวมต้นทุนการผลิต/ไร่	2820	2760	1,660	850	1,375
ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กก.)	650	800	250	800	800
ราคาขายผลผลิต(บาท)	10.50	6.80	15	2	5
รวมรายได้ประมาณ/ไร่	6,825	5,440	3,750	1,600	4,000
กำไรสุทธิ	4,005	2680	2,090	750	2,625

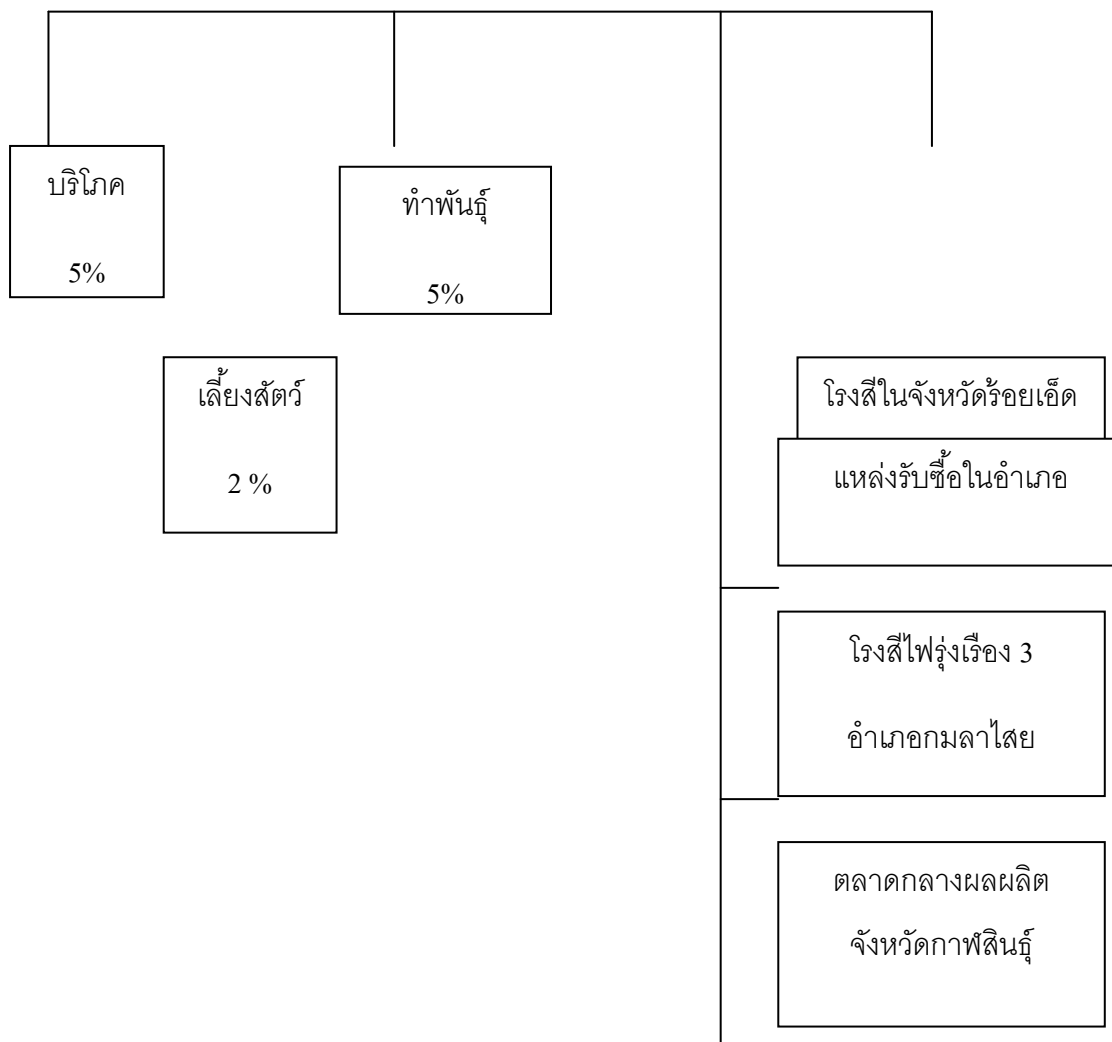
ที่มา :จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลลำไทรโคกสะอาด 2566

ข้อมูลการตลาด

เกษตรกรตำบลโคกสะอาด มีแหล่งปัจจัยการผลิต และแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ ภายในจังหวัดกาฬสินธุ์ คิดเป็นร้อยละ 85 และที่จังหวัดร้อยเอ็ด คิดเป็นร้อยละ 15 ดังวิธีการตลาด ดังนี้

วิธีการตลาดข้าวนาปี

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลโคกสะอาด

๑.๔.๒ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรตำบลห้อยชัยพัฒนานับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งตามปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ ซึ่งงานบุญที่ถือปฏิบัติกันอยู่ เช่น บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟบุญเบิกบ้าน การทอดเทียนพรรษา บุญข้าวกระยาสาทร บุญกฐิน บุญผ้าป่า เป็นต้น บุญประเพณีที่ชาวบ้านเรียกว่า ฮีต ๑๒ ครอง ๑๔ โดย ฮีต ๑๒ คือ ประเพณีที่ประชาชนในภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

- เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สังฆาติเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- เดือนนี้ ทำบุญคุณลาน (คัมข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรม น้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนา อุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อ

เสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวเถ้า (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจีแล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจีและรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธรูปเจ้า พลังคิดว่า ขนมอบข้าวจีเป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธรูปคงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันข้าวจีต่อหน้าทำให้เกิดความปิติใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแบ่งข้าวจี ทำบุญข้าวจีถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

- **เดือนสี่ บุญพระเวส**(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า พระเวศ เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญพระเวส เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธรูป บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสสังจะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมฤตโดย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงรับน้ำ) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงรับน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อกะเจียรทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปัดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามืดห่อ

ใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก**(กระยาสารท) เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาบวาระนา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวนข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเรือไฟ) เพื่อเป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผืนเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้านั้นได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริขารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากฐินจากปูผ้าฝ่ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนของชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

- ๑) เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน
- ๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ
- ๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา
- ๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน
- ๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเข้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผัดทุเหือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ธูปเทียน สมมาผ้า และให้เอาธูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปฐมาภิเษกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป

ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ

สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือ
เป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิด
ความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก้าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศเหนือ - ปลูกต้นคูณ สะเดา ชนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ
ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม่ก็ลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอ
ขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่นา เมื่อชาวบ้านเข้าหักร้างถางพง เพื่อแปรสภาพที่ดินไป
เป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนา จะต้อง
ทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลอง เล็กๆ) ให้แก่ผี
ตาแฮกด้วย

๑.๔.๓ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่ง
การดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

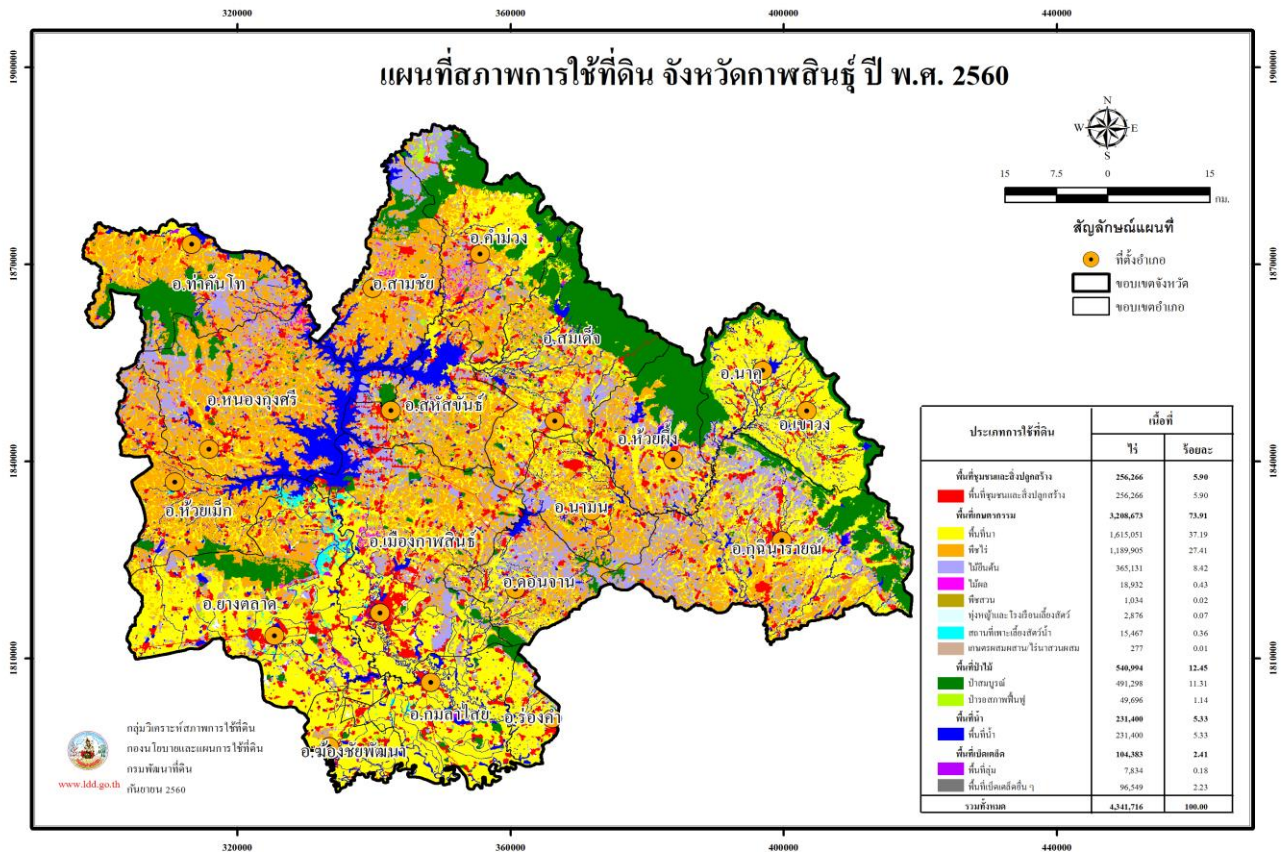
ตารางที่ ๓ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม			จำนวน สมาชิกใน กลุ่ม(ราย)	ปีที่ จัดตั้ง
		กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร	กลุ่มส่งเสริม อาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน		
๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปลงใหญ่ของเกษตรกรผู้ เลี้ยงสัตว์			✓	๕๙	๒๕๔๘
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านน้อยหนอง ดง			✓	๑๐	๒๕๔๙
๓	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคกระบือบ้านหนองบัว หมู่ ๓			✓	๑๐	๒๕๔๙
๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มจักสานพลาสติกเอ็น			✓	๑๐	๒๕๔๙
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ม.๖			✓	๒๙	๒๕๔๙
๖	วิสาหกิจชุมชนไม้กวาดพลาสติก			✓	๑๒	๒๕๕๑
๗	วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคเนื้อดอนข่า			✓	๒๐	๒๕๕๑
๘	วิสาหกิจชุมชนพืชผักปลอดภัยโนนชัยปิ่นสุข			✓	๘	๒๕๖๓
๙	วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพรตามภูมิปัญญา ไทยกาฬสินธุ์			✓	๑๕	๒๕๖๔

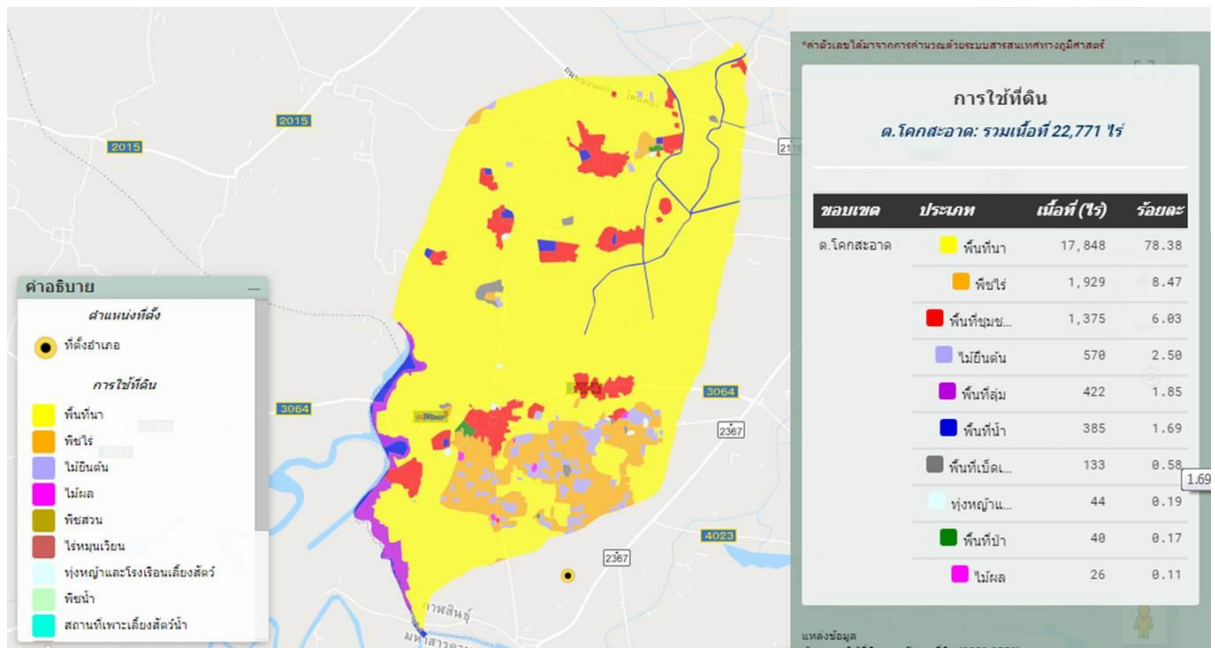
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอฆ้องชัยพัฒนา จังหวัดกาฬสินธุ์ (ปี ๖๖)

๑.๕ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร ชุมชนเมืองที่อยู่อาศัย จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลโคกสะอาด สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๖ ประเภทหลัก คือ พื้นที่นา พื้นที่พืชไร่ พื้นที่ไม้ยืนต้น พื้นที่ป่า พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งรายละเอียดแสดงในภาพ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

แผนที่การใช้ที่ดิน

การใช้ที่ดิน

ที่อยู่อาศัย	1,080	ไร่	เฉลี่ย	1.39	ไร่ / ครัวเรือน
ที่นา	16,408	ไร่	เฉลี่ย	23.54	ไร่ / ครัวเรือน
ที่ไร่	648	ไร่	เฉลี่ย	0.07	ไร่ / ครัวเรือน
ที่ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น	473	ไร่	เฉลี่ย	0.26	ไร่ / ครัวเรือน

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของตำบลโคกสะอาด

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของตำบล

ประวัติการประกอบอาชีพของชุมชน

จากในอดีตจนถึงปัจจุบันเกษตรกรของตำบลโคกสะอาดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ได้แก่ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ แต่ในอดีตการเพาะปลูกพืชของเกษตรกร เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ โดยอาศัยน้ำฝนมีการปลูกพืชเฉพาะฤดูฝน พันธุ์พืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ส่วนการเลี้ยงสัตว์เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้งานและใช้มูลเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน การเลี้ยงปลาเป็นการจับปล่อล่ปลาธรรมชาติในฤดูฝนเพื่อจับเป็นอาหาร ในฤดูแล้งไม่มีการให้อาหารเสริม

จากระยะเวลาประมาณปี พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา หลังจากมีการสร้างคลองส่งน้ำ และระบบส่งน้ำ โครงการชลประทาน ลำปาวในพื้นที่ตำบล โคกสะอาดเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตพืช จากที่เคยผลิตเพื่อการยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า และมีการนำเอาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ เข้ามาปรับปรุงและเพิ่มผลผลิตตามที่ตลาดต้องการ ในทางการผลิต เกษตรกรมีการนำเอาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่ทางราชการเข้ามาส่งเสริม มีการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มผลผลิตให้ได้ปริมาณมาก การผลิตพืชมีการผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งผลกระทบจากการที่ เกษตรกรผลิตพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า ซึ่งพันธุ์พืชมีการตอบสนองต่อปุ๋ยเคมีสูง ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น โครงสร้างของดินเสีย เมื่อใช้นานหลายปีขึ้นทำให้ดินแน่น และขาดความอุดมสมบูรณ์ และมีการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันกำจัดศัตรูพืช ทำให้มีสารพิษตกค้างส่งผลให้เกิดการระบาดของแมลงศัตรูพืชหลายชนิด จนผลสุดท้ายทำให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ

ลักษณะการผลิตทางการเกษตร จากเดิมเป็นการผลิตเพื่อบริโภคเพียงอย่างเดียว มีเหลือบางส่วนเพื่อร่วมทำบุญ ประเพณีในชุมชน และบางส่วนใช้เลี้ยงสัตว์ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ใช้ในการผลิตเป็นพันธุ์พื้นเมือง การปลูกพืชอาศัยน้ำฝน เพียงอย่างเดียว จึงเป็นการผลิตตามฤดูกาลเท่านั้น แต่ในปัจจุบันลักษณะการผลิตของเกษตรกรมีวัตถุประสงค์ 2 อย่าง คือ เพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ โดยมีระบบชลประทานเข้ามาช่วย ทำให้มีการผลิตพืชตลอดทั้งปี ก่อให้เกิดเกษตรกรเกิดรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร

เทคนิค มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตที่สูงและมีคุณภาพ เช่น ใช้พันธุ์ส่งเสริมที่ตอบสนองต่อการใช้ปุ๋ยสูง มีการนำเอาปุ๋ยเคมีเข้ามาช่วยในการเพิ่มผลผลิต มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชจนทำให้เกิดปัญหาโรคแมลงศัตรูพืชระบาดตามมามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความสมดุลทางธรรมชาติ

ระบบการผลิต จากเดิมที่มีการผลิตข้าวนาปีเพียงอย่างเดียวแต่ในปัจจุบันมีการปลูกพืชตลอดทั้งปี พืชที่ปลูกเป็นพืชเชิงเดี่ยว ได้แก่ข้าวนาปี และข้าวนาปรัง ในส่วนการปลูกพืชผักส่วนใหญ่แล้วเป็นการปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือปลูกเพื่อยังชีพ และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเกษตรกรมีการปลูกหม่อนตามที่หัวไร่ปลายนาและตามคันนาเพื่อนำใบหม่อนมาเลี้ยงไหม ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน

จากการศึกษา การทำการเกษตรของชุมชนตำบลโคกสะอาดพบว่าแต่ก่อนเกษตรกรมีการผลิตพืชเพื่อยังชีพและมีการผลิตพืชตามฤดูกาลเท่านั้นพืชที่ปลูกเป็นหลักได้แก่ข้าวนาปี แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างพื้นฐานและได้รับ

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาครัฐและเอกชนทำให้การทำการเกษตรของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปเกษตรกรมีการรับเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการผลิตเพื่อแข่งขันในเชิงการค้ามากขึ้น

ปัจจัย เงื่อนไขในการผลิต ผลตอบแทนที่ได้

ปัจจัย	เงื่อนไขในการผลิต	ผลตอบแทนที่ได้
พันธุ์	ใช้พันธุ์ส่งเสริมอัตราเมล็ดพันธุ์/ไร่สูง	ผลผลิตเฉลี่ย 650 กก./ไร่ (นาปี) ผลผลิตเฉลี่ย 950 กก./ไร่ (นาปรัง)
ปุ๋ย	ใช้ปุ๋ยเคมีในอัตรา 25-50กก./ไร่	ผลผลิตเฉลี่ย 650 กก./ไร่ (นาปี) ผลผลิตเฉลี่ย 950 กก./ไร่ (นาปรัง)
โรคแมลง	ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช	ผลผลิตสูงขึ้น (มีสารพิษตกค้างในดิน)
การเก็บเกี่ยว	ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร	ผลผลิตมีคุณภาพ

กลยุทธ์ทางเลือก

๑. ส่งเสริมให้ความรู้ในด้านกระบวนการผลิตพืชที่ถูกต้องเหมาะสม (GAP)
 - ๑.๑ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
 - ๑.๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตผักตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๒. ส่งเสริมการลดต้นทุนในการผลิต
 - ๒.๑ ส่งเสริมการทำและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว
 - ๒.๒ รณรงค์การใช้สารเคมีในการปลูกพืช
๓. ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - ๓.๑ ส่งเสริมหัตถกรรมจากการจักสาน
๔. ส่งเสริมการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร
 - ๔.๑ ส่งเสริมการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ๑๐๕ปลอดภัยจากสารพิษ
 - ๔.๒ ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
๕. ส่งเสริมการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน
๖. ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 - ๖.๑ โครงการส่งเสริมหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์
๗. ส่งเสริมการผลิตพืชปลอดภัยจากสารพิษ
๘. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

๒.๑.๑ สถานการณ์การเกษตรในพื้นที่

(๑) ทรัพยากรน้ำ

ตำบลโคกสะอาดอยู่ในเขตรากลุ่มเขตชลประทานลำปาว มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ โดยมีแม่น้ำลำห้วย จำนวน ๓ แห่ง หนอง บึง จำนวน ๑๒ แห่ง ปริมาณน้ำฝน ๖๕ มม.

๑) สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกษตรกรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก อาชีพเสริม ปลูกผัก รับจ้างทั่วไป ดังนั้นสินค้าเกษตรหลักๆ คือข้าว รองลงมาได้แก่ ผัก

(๑) สินค้าเกษตรที่สำคัญ

ข้าว

ข้าวโพดหวาน

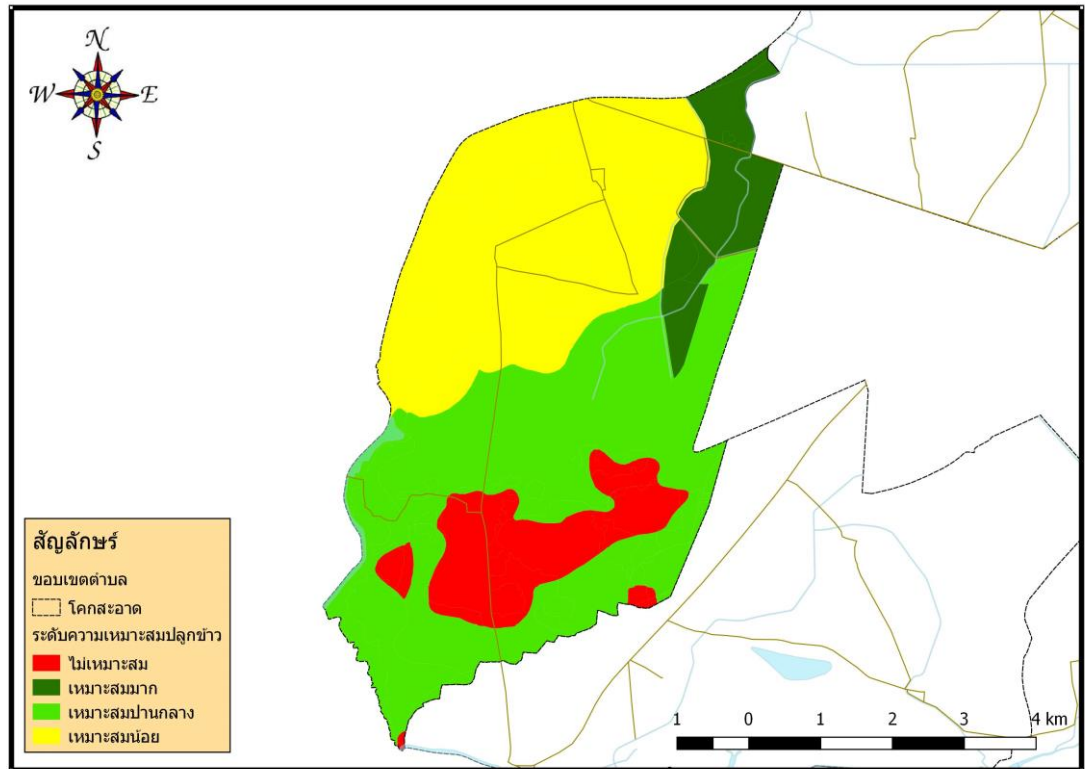
พืชผักต่างๆ

โค-กระบือ

ปฏิทินการปลูกหรือการผลิต

ชนิดพืช / สัตว์	ช่วงเวลา												หมายเหตุ
	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	
ข้าวนาปี					←							→	นาดี ๒๐ % นาหวาน ๘๐ % นาหวาน ๑๐๐ %
ข้าวนาปรัง	←				→								
ข้าวโพดหวาน	←			→									
พืชผักต่างๆ									←			→	
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	←											→	
การเลี้ยงสัตว์													
- โค - กระบือ	←											→	
- สุกร	←											→	
- สัตว์ปีก	←											→	
- ประมง	←											→	

ที่มา : จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตำบลโคกสะอาด , มกราคม ๒๕๖๕

ขั้นตอนการเตรียมดินก่อนการทำนา

ข้าวนาปี

การเตรียมดิน ไถ ๒ ครั้ง ได้แก่ ไถแปรและไถตะ โดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

การตกกล้า ประมาณปลายเดือน พฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน หลังจากไถตะดินไว้ก่อน เมื่อมีฝนตก หรือมีน้ำชลประทานก็จะทำการไถครั้งที่ ๒ จากนั้นคราดเพื่อปรับระดับดิน ทำเทือกแล้วจะนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ ๑ คืน ห่ม ๒ คืน) นำมาหว่านในอัตรา ๕-๗ กก./ไร่ เมื่ออายุกล้าได้ ๒๕-๓๐ วันจึงจะถอนไปปักดำ

การปักดำ การเตรียมแปลงปักดำทำเหมือนแปลงตกกล้า เมื่อต้นกล้าพร้อมที่จะปักดำก็จะถอนกล้าในขณะเดียวกันจะทำการไถคราดครั้งที่ ๒ และนำต้นกล้าที่ถอนไว้มาปักดำทันที

สำหรับนาหว่านนํ้าตม เกษตรกรจะเตรียมดินโดยการไถตะ ไถแปร คราด มอบ (ปรับระดับดินหรือทำเทือก) แล้วจึงนำเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เตรียมไว้ (แช่น้ำ ๑ คืน ห่ม ๒ คืน) นำมาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๐-๑๕ กก. / ไร่ โดยทั่วไปในฤดูฝนเกษตรกรนิยมทำนาดำ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ และนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐๐

การดูแลรักษา เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีในนาข้าว สูตร ๑๖-๑๖-๘, ๑๖-๒๐-๐ และสูตร ๔๖-๐-๐, ๒๑-๐-๐ ประมาณ ๒๕-๓๐ กก./ไร่ ระยะเวลาที่ให้มี ๒ ช่วง ได้แก่ หลังการปักดำข้าวและระยะข้าวตั้งท้องโดยใช้ในอัตรา ๑๐-๑๒ กก. / ไร่ มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดการระบาดของศัตรูข้าว ซึ่งได้แก่ หอยเชอรี่ หนอนและแมลงศัตรูข้าวที่ระบาด และบางหมู่บ้านมีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดวัชพืชนาข้าวด้วย

การเก็บเกี่ยว ก่อนข้าวจะครบอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ ๑๐-๑๕ วันเกษตรกรมีการระบายน้ำออกจากแปลงนา และเริ่มเก็บเกี่ยวข้าวประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน การเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐ และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๐

ข้าวนาปรัง

การเตรียมดิน เริ่มหว่านข้าวนาปรังตั้งแต่ช่วงปลายเดือนธันวาคม โดยเผาดองซึ่งข้าวนาปีเสียก่อนจากนั้นจึงไถตะ ไขน้ำเข้านาซึ่งไวกว่าประมาณ ๓-๕ วัน จึงไถแปรและคราดเพื่อทำเทือกแล้วระบายน้ำออก

การเตรียมเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรนำเมล็ดพันธุ์แช่น้ำ ๒ คืนและห่ม ๑ คืนแล้วนำไปหว่านในแปลงนา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๕-๒๐ กก. / ไร่

การดูแลรักษา หลังหว่านข้าวได้ ๕ วัน จะเริ่มเปิดน้ำเข้าแปลงนาที่ละน้อยจนปริมาณน้ำพอเหมาะจึงปิดน้ำไว้เมื่อต้นข้าวอายุได้ประมาณ ๒๐ วันหลังหว่าน เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือสูตร ๑๖-๑๖-๘ หว่านในอัตรา ๒๐-๓๐ กก. / ไร่ หลังจากนั้นพอข้าวอายุได้ ประมาณ ๔๕-๕๐ วันใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ อีก อัตรา ๒๐-๒๕ กก. / ไร่ มีการดูแลรักษาระดับน้ำให้พอเหมาะกับการเจริญเติบโตของข้าวอยู่เสมอ สำหรับโรคแมลงศัตรูข้าวที่พบการระบาดได้แก่ หอยเชอรี่ หนู หนอนกอ เพลี้ยกระโดดและวัชพืช เกษตรกรป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวข้าวนาปรังประมาณ กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม การเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ และใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๐ ส่วนการนวดใช้เครื่องจักรกล คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และเมื่อนวดเสร็จเกษตรกรนำไปขายที่แหล่งรับซื้อทันที

ข้าวโพดหวาน

การเตรียมดิน ไถเตรียมดินแล้งยกร่องปลูก ระยะปลูก ประมาณ ๗๕x๗๕ เซนติเมตร และใส่ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ รองกันหลุม

การปลูก หยอดเมล็ดพันธุ์ หลุมละ ๓-๕ เมล็ด เมื่อออกแล้วถอนแยกให้เหลือ ๒ ต้น / หลุม

การดูแลรักษา กำจัดวัชพืชหลังออกแล้ว ๗-๑๐ วัน โดยใช้จอบดายหญ้าทำพร้อมกับใส่ปุ๋ยเคมีใส่ในอัตรา ๒๐-๒๕ กก./ไร่และให้น้ำทุกๆ ๗-๑๐ วัน ส่วนในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรจะทำเมื่อมีการระบาดเท่านั้น

การเก็บเกี่ยว เริ่มเก็บเกี่ยวเมื่ออายุได้ ๗๕ วัน

ในสภาพการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรตำบลโคกสะอาด ในปัจจุบันไม่นิยมใช้แรงงานสัตว์ส่วนใหญ่มีการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร จากการจำแนกครัวเรือนเกษตรกรที่ใช้เครื่องจักรกลในตำบลห้องชัยพัฒนาพบว่ามีผู้ใช้ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๐๐ และไม่ได้ใช้คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ เครื่องจักรกลที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ รถไถเดินตาม คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๖๖ รองลงมา ได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๖๖ รถกระบะเล็ก คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๐ และรถแทรกเตอร์ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ ตามลำดับ ส่วนการใช้เครื่องจักรกลเฉพาะพืชมากที่สุด ได้แก่ เครื่องนวดข้าว คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐๐ รองลงมา ได้แก่ เครื่องเก็บเกี่ยว คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๖ และเครื่องพ่นยา คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๖ ตามลำดับ

๒.๒ การวิเคราะห์ SWOT

ตารางที่ ๕ การวิเคราะห์ SWOT สภาพแวดล้อมตำบลโคกสะอาด อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

จุดแข็ง (Strengths : S)	โอกาส (Opportunities : O)
๑. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร ๒. ความสามัคคีการให้ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีศูนย์รวมจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อมีงานประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นประชาชนในเขตจะร่วมมือกันเป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของทางราชการ จึงเป็นผลดีต่อการติดต่อประสานงานในการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ๓. มีการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ	๑. มีการคมนาคมที่สะดวกเนื่องจากมีถนนตัดผ่าน ๒. รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การศึกษา ๓. มีพื้นที่ติดกับชุมชนเมืองทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ๔. เทศบาลตำบลโคกสะอาดมีงบประมาณและโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
จุดอ่อน (Weaknesses : W)	ภาวะคุกคาม (Threats : T)
๑. บางพื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ๒. ประชาชนบางส่วนยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ๓. มีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก ทำให้สารพิษตกค้างในผลผลิตและในดิน ๔. ขาดพันธุ์พืชที่ดี ๕. ประชากรไม่มีอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง	๑. ภัยแล้ง/การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ๒. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ๓. ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยเคมีและค่าจ้างแรงงานสูง ๔. ภาวะผู้สูงอายุ (aging society) ๕. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน

๒.๓ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ TOWS Matrix สภาพแวดล้อมตำบลโคกสะอาด อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths : S) ๑. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร ๒. ความสามัคคีการให้ความร่วมมือของชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มีศูนย์รวมจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อมีงานประเพณีที่ชุมชนจัดขึ้นประชาชนในเขตจะร่วมมือกันเป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของทางราชการ จึงเป็นผลดีต่อการติดต่อประสานงานในการสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น ๓. มีการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชนปันบุญ ผลิตภัณฑ์ส่งห้างดัง	จุดอ่อน (Weaknesses : W) ๑. มีการใช้สารเคมีในการผลิตมากทำให้สารพิษตกค้างในผลผลิตและในดิน ๒. พื้นที่บางส่วนอยู่นอกเขตชลประทาน น้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ ๓. ประชาชนบางส่วนยังไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ๔. ขาดพันธุ์พืชที่ดี ๕. ประชากรไม่มีอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง
โอกาส (Opportunities : O) ๑. มีการคมนาคมที่สะดวกเนื่องจากมีถนนตัดผ่าน ๒. รัฐบาลให้การสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เกษตรปลอดภัย เป็นต้น ๓. มีพื้นที่ติดกับชุมชนเมืองทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่ทันสมัย และมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก	SO กลยุทธ์เชิงรุก ๑. จัดตั้งกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรในช่วงฤดูแล้งเพิ่มขึ้น ส่งเสริมระบบการตลาดนำการผลิต โดยจัดหางบประมาณที่มีของภาครัฐอื่นๆ ร่วมสนับสนุนด้วย (S๑+S๒+S๓+O๒+O๓+O๔) ๒. จัดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกพืชไร่สารเคมีโดยใช้พืชพันธุ์ดีเพื่อรองรับ	WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข ๑. การนำเสนอโครงการต่างๆ ที่ตรงกับปัญหาที่มีอยู่ คือ การลดการใช้สารเคมี การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดสรรน้ำสำหรับการเกษตร การจัดสรรที่ดินว่างเปล่าเพื่อทำการเกษตร การทำเกษตรอินทรีย์ การสนับสนุนพันธุ์พืช การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมให้กับเกษตรกร โดยร่วมกับหน่วยงานของ

๔. เทศบาลตำบลห้วยซึ้งพัฒนามีงบประมาณและโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	การตลาดการผลิตพืชผักปลอดสารเคมีที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓+ O๔)	ภาครัฐ เช่น เทศบาลตำบลห้วยซึ้งพัฒนา พัฒนาชุมชน หน่วยงานปกครองในท้องถิ่น และอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกร (W๑+W๒+W๓+W๔+W๕+O๑+O๒+O๓)
ภาวะคุกคาม (Threats : T) ๑. ภัยแล้ง/การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ๒. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด ๓. ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยเคมีและค่าจ้างแรงงานสูง ๔. ภาวะผู้สูงอายุ (aging society) ๕. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน ๖. ขาดการลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมจากภายนอกอย่างต่อเนื่อง	ST กลยุทธ์ป้องกัน ๑. จัดตั้งการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการผลิตแบบปลอดภัย มีการปลูกพืชที่หลากหลาย มีการใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดการเผาพื้นที่และวัสดุทางการเกษตรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุนการผลิต ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (S๑+S๒+S๓+T๑+T๒+T๓+T๔+T๕+T๖)	WT กลยุทธ์เชิงรับ -

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

เป้าหมาย : เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลิตข้าว

กลยุทธ์ : การเพิ่มประสิทธิภาพผลิตข้าว

โครงการที่ ๑ โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๓.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๓.๒.๑ พัฒนาเกษตรกร

เป้าหมาย : เพื่อส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ : ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมปลูกพืชผักปลอดจากสารพิษ

๓.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๓.๓.๑ ทรัพยากรการเกษตร

เป้าหมาย : เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

กลยุทธ์ : . เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์ชีวภาพ

๓.๔ การแปรรูปผลผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์

๓.๔.๑ การแปรรูปผลผลิต

เป้าหมาย : เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจการจักสานกล่อ่งข้าว

กลยุทธ์ : แปรรูปไม้ไผ่มาเป็นกล่อ่งข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๑ โครงการส่งเสริมการจักสานกล่อ่งข้าวเพื่อเพิ่มรายได้

ชื่อโครงการ โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลโคกสะอาด เป็นตำบลที่มีพื้นที่เหมาะสมกับการทำนา เนื่องจากมีปัจจัยการผลิตและแหล่งน้ำธรรมชาติ และระบบชลประทานที่เอื้อประโยชน์ต่อการปลูกข้าวตลอดจนเกษตรกรมีความชำนาญในการปลูกข้าว แต่การทำนาของเกษตรกรก็ประสบปัญหา โรคแมลง ศัตรูพืชระบาดทำให้ผลผลิตของเกษตรกรต่ำ คุณภาพข้าวไม่ดี มีข้าวปนและมีสารเคมีตกค้างในผลผลิต ส่งผลให้ราคาตกต่ำ นอกจากนั้นเกษตรกรยังประสบปัญหาปัจจัยการผลิตราคาแพง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรสูงตามไปด้วย

การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาการผลิตข้าวได้ครอบคลุมหลายประเด็นโดยให้เกษตรกรค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง นอกจากการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตข้าวแล้วยังเป็นการปรับปรุงคุณภาพข้าวให้ตรงตามความต้องการของตลาด ผลผลิตปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายข้าวได้ในราคาดียุติธรรมและเป็นการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น รวมทั้งลดปัญหามลภาวะและสภาพแวดล้อม และรักษาสภาพความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม
๒. เพื่อให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้
๓. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตให้ได้คุณภาพและปลอดภัยจากสารพิษ
๔. เพื่อลดต้นทุนในการผลิตข้าว

๓. เป้าหมาย

- 5 จุด ๆ ละ 200 ราย ดำเนินการ 3 ปี เกษตรกร 600 ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

- ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ทุกหมู่บ้านในเขตตำบลโคกสะอาด

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินงาน			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
1.	จัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรข้าว	หมู่ที่ 1,2,5,6,11	5 จุด/600 คน	ต.ค61-ก.ย.65	ศูนย์บริการฯ กรมส่งเสริมฯ อบต.โคกสะอาด กลุ่มผู้ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105	ดำเนินการ 4 ปีจากปี 2561-2565
2	ถ่ายทอดเทคโนโลยีการ	หมู่ที่	5 จุด/600 คน	ต.ค.61-		

	ผลิตข้าวที่ถูกต้องและ เหมาะสม (GAP)	1,2,5,6,11		ก.ย.65	ศูนย์บริการฯ กรมส่งเสริมฯ อบต.โคก สะอาด กลุ่มผู้ปลูก ข้าวขาวดอก มะลิ 105	
--	--	------------	--	--------	--	--

วิธีการดำเนินงาน

รายละเอียดโครงการ

1. ประชุมชี้แจงโครงการ, คัดเรื่องหมู่บ้านเป้าหมาย
2. คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย
3. คัดเลือกคณะกรรมการ โรงเรียนเกษตรกร
4. กำหนดระเบียบ / ข้อบังคับ
5. จัดทำแปลงเรียนรู้
6. สนับสนุนปัจจัยการผลิต
7. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
8. ติดตาม / ประเมินผล
9. สรุปผล / รายงานผล

๗. งบประมาณ

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ / แผนการใช้เงิน

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ จากกรมส่งเสริมการเกษตร

1. ขอสนับสนุนค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอด จำนวน 5 จุดๆ ละ 15,000 บาท รวมเป็นเงิน
จำนวน 75,000 บาท
2. ขอสนับสนุนค่าอาหารเกษตรกร จำนวน 600 คนๆ ละ 30 บาท / ครั้ง จำนวน 5 ครั้ง ๆ รวมเป็น
เงิน จำนวน 90,000 บาท
3. ขอสนับสนุนค่าจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 90 แปลงๆ ละ 500 บาท เป็นเงิน 45,000 บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 210,000 บาท(สองแสนหนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

แผนการใช้จ่ายเงิน

ที่	รายการใช้จ่ายเงิน	เงิน (บาท)	ระยะเวลา (ว.ค.ป.)	หมายเหตุ
1.	ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอด	75,000	15 พ.ค. 61	-ดำเนินการ 4 ปี จากปี 2561-2565
2.	ค่าอาหารเกษตรกร 600 คนๆละ 30 บาท/ครั้ง จำนวน 5 ครั้ง	90,000	20 พ.ค. 61 -30 ก.ย.61	
3.	ค่าจัดทำแปลงเรียนรู้ จำนวน 30 แปลงๆ ละ 500 บาท	45,000	15 พ.ค. 61	
	รวม	210,000		

๘. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม
๒. เกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีที่ได้รับไปปฏิบัติในไร่นาของตนเองทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพผลผลิตและสุขภาพร่างกายของเกษตรกรเอง
๓. ผลผลิตข้าวต่อไร่สูงขึ้น ๗๐๐ กก./ไร่

ชื่อ โครงการส่งเสริมปลูกพืชผักปลอดจากสารพิษ

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มประชากรในตำบลประกอบอาชีพหลักคือการทำนา เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่หลายแห่งที่มีพืชน้ำหลายชนิดเจริญเติบโตขึ้นตามแหล่งน้ำเหล่านี้และมีพืชนิดหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นวัชพืชน้ำที่มีจำนวนมากในพื้นที่ และมีเกษตรกรบางรายนำมาปลูกเพื่อใช้ประโยชน์ จากอดีตจนถึงปัจจุบันเกษตรกรในพื้นที่นำมาแปรรูปโดยการนำมา เก็บไว้ในครัวเรือนและเป็นของฝากญาติมิตรในบางโอกาสบางครัวเรือนมีการนำไปจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมในครัวเรือน แต่การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกกของเกษตรกรยังมีน้อยชนิดไม่หลากหลาย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสามารถแปรรูปได้หลายอย่างแต่เกษตรกรยังขาดเทคนิคและวิธีการแปรรูปที่หลากหลาย

จากเหตุผลดังกล่าวศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโคกสะอาดจึงได้จัดทำโครงการดังกล่าวเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่มีรายได้เสริม เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการปลูกพืชผัก
2. เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรในชุมชนมีรายได้เสริม
3. เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

๒. เป้าหมาย

ดำเนินการ ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๘ จุด เกษตรกร ๑๖๐ คน

๓. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๔. พื้นที่ดำเนินการ

๓ หมู่บ้าน (หมู่ที่ ๕,๑๐,๑๑) รวม ๘ จุด เกษตรกร ๑๖๐ คน

๕. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินงาน			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
1.	ประชุมชี้แจง /คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย	ศูนย์บริการฯ	8 หมู่บ้าน	ต.ค.61 - ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน	
2.	คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย	หมู่ที่ 8,9,7	160 คน	ต.ค.61- ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน	
3.	ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรม	หมู่ที่ 8-9-7	93,400	ต.ค.61- ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ	

4.	ส่งเสริมการเกษตร อบรมเชิงปฏิบัติการ	หมู่ที่ 8-9-7	160 คน	ต.ค.61 - ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการ หมู่บ้าน	
5.	ส่งเสริมการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากกก	หมู่ที่ 8-9-7	160 คน	ต.ค.61- ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการ หมู่บ้าน	
6.	ติดตาม/ประเมินผล / รายงานผล	หมู่ที่ 8-9-7	160 คน	ต.ค.61 - ก.ย.65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการ หมู่บ้าน	

๖. วิธีการดำเนินงาน

๑. ประชุมชี้แจงโครงการ, คัดเรื่องหมู่บ้านเป้าหมาย
๒. คัดเลือกเกษตรกรเป้าหมาย
๓. ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมการเกษตร
๔. อบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการปลูกผัก
๕. ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์ผัก
๖. ติดตาม / ประเมินผล
๗. สรุปผล / รายงานผล

๗. งบประมาณ

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

อบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 160 คน

- ค่าอาหารสำหรับเกษตรกร 160 คนๆ ละ 75 บาท/วัน จำนวน 3 วัน เป็นเงิน 36,000 บาท
 - ค่าอาหารว่างสำหรับเกษตรกร 160 คนๆ ละ 50 บาท/วัน จำนวน 3 วัน เป็นเงิน 24,000 บาท
 - ค่าตอบแทนวิทยากร 3 วันๆ ละ 6 ชม.ๆ ละ 200 บาท เป็นเงิน 3,600 บาท
 - ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์เกษตรกร 160 คนๆ ละ 30 บาท เป็นเงิน 4,800 บาท
 - ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นเงิน 1,000 บาท
- รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 93,400 บาท (เก้าหมื่นสามพันสี่ร้อยบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเพาะปลูกผัก
๒. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น
๓. เป็นการสร้างงานในชุมชน

ชื่อ โครงการส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์ชีวภาพ

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลโคกสะอาดอำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ประมาณ 21,886 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 16,263 ไร่ โดยแยกเป็นพื้นที่ทำนา 16,088 ไร่ พื้นที่ทำไร่ 25 ไร่และพื้นที่ทำสวน 120 ไร่ ที่อื่นๆ 30 ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ไม้ผล และพืชผักต่างๆ จากการที่เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินมานาน โดยไม่ได้ปรับปรุงบำรุงดินเท่าที่ควรทำให้อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ โครงสร้างของดินเสีย ไม่เหมาะต่อการปลูกพืชทำให้ผลผลิตต่ำ ฉะนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำชีจึงได้จัดทำโครงการหมู่บ้านเกษตรอินทรีย์ขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจการทำเกษตรอินทรีย์
2. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยการลดการใช้ปุ๋ยเคมี
3. เพื่อส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
4. เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๒. เป้าหมาย

จำนวน ๓ หมู่บ้านๆ ละ ๓๐ คน ในระยะเวลา ๓ ปี

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ปี2562 ดำเนินการที่บ้าน โนนชัย ม. 1

ปี2563 ดำเนินการที่ บ้านโคกประสิทธิ์ ม.5

ปี2564 ดำเนินการที่บ้านโคกประสิทธิ์ หมู่ที่ 12

รวม ดำเนินการ จำนวน 3 จุด 3 หมู่บ้าน เกษตรกร 90 ราย (ปีละ 1 จุด)

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินการ			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
1.	คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร	หมู่ที่ 1,5,12	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย 65	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการหมู่บ้าน -อบต. โคก	
2.	อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกร	หมู่ที่ 1,5,12	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย 65	สะอาด -ศูนย์บริการฯ	

3.	ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์	หมู่ที่ 1,5,12	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย 65	-กรรมการหมู่บ้าน -อบต. โลกสะอาด -ศูนย์บริการฯ
4.	ส่งเสริมการทำสารสกัดจากพืช	หมู่ที่ 1,5,12	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย 65	-กรรมการหมู่บ้าน -อบต. โลกสะอาด -ศูนย์บริการฯ
5.	ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด	หมู่ที่ 1,5,12	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย 65	-กรรมการหมู่บ้าน -อบต. โลก

๘. วิธีการดำเนินงาน

๑. คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้านจัดประชุมเกษตรกรในชุมชนเพื่อจัดทำแนวทางพัฒนาเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรผู้สนใจและสมัครใจเข้าร่วมจัดทำแปลงส่งเสริมตามโครงการ จากนั้นจัดอบรมเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในชุมชนหลักสูตรเกษตรอินทรีย์ และจัดทำแผนส่งเสริมเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยแผนการทำและใช้ปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ แผนการทำและการใช้สารสกัดจากพืช และแผนการปรับปรุงบำรุงดินโดยการปลูกพืชปุ๋ยสด แผนการอนุรักษ์ปรับปรุงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน

๒. ติดตามให้คำแนะนำ สนับสนุนด้านวิชาการ นิเทศงานและประเมินผล รายงานผลความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

1. อบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรหลักสูตร 1 วัน จุดละ 90 คน

- ค่าอาหารเกษตรกรจุดละ 90 คนๆละ 75 บาท /วัน เป็นเงิน 6,750 บาท
- ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มเกษตรกรจุดละ 90 คนๆ ละ50 บาท เป็นเงิน 4,500 บาท
- ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จุดๆ ละ 90 คนๆ ละ 30 บาท เป็นเงิน 2,700 บาท

2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ เป็นเงิน 60,000 บาท

3. ค่าวัสดุที่ใช้ทำสารสกัดจากพืช เป็นเงิน 22,200 บาท
4. ส่งเสริมการทำสารสกัด

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำกิจกรรมการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อบริโภคและจำหน่าย
๒. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายสามารถลดต้นทุนการผลิตโดยลดการใช้ปุ๋ยเคมี
๓. เกษตรกรมีผลผลิตพืชต่อไร่สูงขึ้น

ชื่อโครงการส่งเสริมการจักสานกลองข้าวเพื่อเพิ่มรายได้

๑. หลักการและเหตุผล

ตำบลโคกสะอาด อำเภอลำดวย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่ประมาณ ๒๑,๘๘๖ ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๑๖,๒๖๓ ไร่ โดยแยกเป็นพื้นที่ทำนา ๑๖,๐๘๘ ไร่ พื้นที่ทำไร่ ๒๕ ไร่และพื้นที่ทำสวน ๑๒๐ ไร่ ที่อื่นๆ ๓๐ ไร่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว ไม้ผล และพืชผักต่างๆ จากการที่เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินมานานโดยไม่ได้ปรับปรุงบำรุงดินเท่าที่ควรทำให้อินทรีย์วัตถุในดินต่ำ โครงสร้างของดินเสีย ไม่เหมาะต่อการปลูกพืชทำให้ผลผลิตต่ำ ฉะนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลลำซิ่งจึงจัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจการจักสานกลองข้าว
๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต
๓. เพื่อส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตรให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค
๔. เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๓. เป้าหมาย

ดำเนินการ จำนวน ๓ หมู่บ้าน ละ ๓๐ คน ในระยะเวลา ๓ ปี

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๕. พื้นที่ดำเนินการ

ปี๒๕๖๒ ดำเนินการที่บ้าน โนนชัย ม. ๔

ปี๒๕๖๓ ดำเนินการที่ บ้านโคกประสิทธิ์ ม.๘

ปี๒๕๖๔ ดำเนินการที่บ้านโคกประสิทธิ์ หมู่ที่ ๙

รวม ดำเนินการ จำนวน ๓ จุด ๓ หมู่บ้าน เกษตรกร ๙๐ ราย (ปีละ ๑ จุด)

๖. กิจกรรม

ที่	กิจกรรม	เป้าหมายดำเนินการ			ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
		สถานที่	ปริมาณงาน	ระยะเวลา		
1.	คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกร	หมู่ที่ 4,8,9	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย.64	-ศูนย์บริการฯ -กรรมการ หมู่บ้าน -อบต. โลก	
2.	อบรมเชิงปฏิบัติการ เกษตรกร	หมู่ที่ 4,8,9	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย.64	สะอาด -ศูนย์บริการฯ -กรรมการ หมู่บ้าน	

3.	ส่งเสริมการสานกล่อ่งข้าว	หมู่ที่ 4,8,9	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย.64	-อบต. โลก สะอาด -ศูนย์บริการฯ -กรรมการ	
4.	ส่งเสริมการสานกล่อ่งข้าว	หมู่ที่ 4,8,9	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย.64	หมู่บ้าน -อบต. โลก สะอาด -ศูนย์บริการฯ -กรรมการ	
5.	ส่งเสริมการสานกล่อ่งข้าว	หมู่ที่ 4,8,9	3 จุด/90คน	ต.ค.61 - ก.ย.64	หมู่บ้าน -อบต. โลก สะอาด -ศูนย์บริการฯ	

๗. วิธีการดำเนินงาน

- ๑.คัดเลือกพื้นที่และเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ
๒. อบรรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรที่ร่วมโครงการ
- ๓.ส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่
๔. ส่งเสริมการจักสาน
๕. ส่งเสริมการสานกล่อ่งข้าว

๘. งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์

1. อบรรมเชิงปฏิบัติการเกษตรกรหลักสูตร 1 วัน จุดละ 90 คน
 - ค่าอาหารเกษตรกรจุดละ 90 คนๆละ 75 บาท /วัน เป็นเงิน 6,750 บาท
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มเกษตรกรจุดละ 90 คนๆ ละ50 บาท เป็นเงิน 4,500 บาท
 - ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์ จุดๆ ละ 90 คนๆ ละ 30 บาท เป็นเงิน 2,700 บาท
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการทำ เป็นเงิน 340,000 บาท
3. ค่าวัสดุทำ เป็นเงิน 202,200 บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 600,000 บาท (หกแสนบาทถ้วน)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

1. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำกิจกรรมการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์เพื่อบริโภคและจำหน่าย

2. เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายสามารถลดต้นทุนการผลิต

3. เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๑. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์.จำนวนประชากรในตำบล.โคกสะอาด
กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมชลประทาน. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาลำปาว แหล่งที่มา :

http://ridceo.rid.go.th/karasin/lampao/index_๐๐๗_๖.htm

กรมส่งเสริมการเกษตร.๒๕๕๔.ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลโคกสะอาด สำนักงาน
เกษตรอำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. **แผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบลโคกสะอาด(พ.ศ. ๒๕๕๕ –
๒๕๕๗).** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๑. **ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร**

แหล่งที่มา : <http://farmer.doae.go.th/>

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสะอาด อำเภออ้งชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๕).**

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ ๑
คำอธิบายกลุ่มชุดดิน

กลุ่มชุดดินที่ ๔

ชุดดิน :

ชุดดินบางมูลนาก (Ban) ชุดดินบางปะอิน (Bin) ชุดดินชัยนาท (Cn) ชุดดินชุมแสง (Cs) ชุดดินพิจิตร (Pm) ชุดดินราชบุรี (Rb) ชุดดินสระบุรี (Sb) ชุดดินสิงห์บุรี (Sin) ชุดดินศรีสงคราม (Ss) ชุดดินท่าพล (Tn) และชุดดินท่าเรือ (Tr)

ลักษณะเด่น :

กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา :

โครงสร้างแน่นทึบ ดินแข็งแฉะและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ :

ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ใช้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๗

ชุดดิน : ชุดดินเดมบาง (Db) ชุดดินน่าน (Na) ชุดดินนครปฐม (Np) ชุดดินผักกาด (Pat) ชุดดินสุโขทัย (Skt) ชุดดินท่าตูม (Tt) ชุดดินอุตรดิตถ์ (Utt) และชุดดินระโนด (Ran)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา : โครงสร้างแน่นทึบ ดินแข็ง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : **ปลูกข้าว** ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกัน หรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมี สูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชผักหรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร ร่องแปลงปลูกอยู่สูงจากระดับน้ำที่เคยท่วม ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑๕-๒๕ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

กลุ่มชุดดินที่ ๑๕

ชุดดิน : ชุดดินหล่มสัก (La) ชุดดินแม่สาย (Ms) และชุดดินแม่ทะ (Mta)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินทรายแป้งลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำนํ้า ปฏิกิริยาดินเป็นกลางหรือเป็นด่าง การระบายน้ำเร็วถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดม

สมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง

ปัญหา : หน้าดินแน่นทึบ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ : **ปลูกข้าว** ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ ต้น/ไร่ ไถกลบก่อนออกดอก ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน การปักดำข้าวควรเพิ่มจำนวนต้นต่อกอให้มากขึ้น พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ปลูกพืชไร่ พืชผัก หรือไม้ผล ยกร่องกว้าง ๖-๘ เมตร คูน้ำกว้าง ๑.๐-๑.๕ เมตร ลึก ๐.๕-๑.๐ เมตร มีคันดินอัดแน่นล้อมรอบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ต้น/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. พร้อมปรับปรุงหลุมปลูกด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ ปฏิบัติการดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดจัดมาก มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ ๔.๕-๕.๕

กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน : ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl)

ลักษณะเด่น : กลุ่มดินร่วนหยาบถึงลึกลงมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิบัติการดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การ

ระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา :

ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ :

ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวาน เมล็ดถั่วพราง ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ปลูกไม้ผล ขุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก